

Per 90 proc. atvejų pagalbos programoje šeimoms – mokyklos nelankantys paaugliai

Vaiko teisių gynėjai atkreipia dėmesį, kad kai vaikas sistemingai praleidžia pamokas arba visiškai nustoja eiti į mokyklą, dažnai tai būna pasekmė kitų paauglio sunkumų. Paprastai taip nutinka tada, kai vaiko elgesys jau būna pakitęs dėl apleistumo ar ilgalaikių emocinių išgyvenimų šeimos aplinkoje, patiriamų patyčių mokykloje bei kitų iššūkių.

Todėl vaiko teisių gynėjai primena apie savalaikės pagalbos vaikui svarbą. Vienas iš galimų pagalbos būdų yra Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos treči metai vykdoma „Multidimensinės šeimos terapijos programa“. Ji skirta paauglius auginančioms šeimoms ir teikiama terapinių pokalbių forma.

Įprastai mokyklos lankomumo klausimai iškyla pirmaisiais naujų mokslo metų mėnesiais. Lapkritį jie sudaro jau apie 90 proc. visų šios šeimos terapijos programos atvejų.

„Pastebime, kad vėliau metų eigoje tėvų bei mokyklos dėmesys pamokų lankomumui tarsi sumenksta. Tačiau labai svarbu, kad kai tik vaikas pradeda praleisti pamokas, to nepriimtume kaip normos, konkrečiam vaikui būdingo elgesio. Kuo anksčiau apčiuopsime vaiko sunkumus, tuo lengvesnis bus jo kelias link pokyčio“, – kalba Klaipėdos regiono MDFT koordinatore Jurgita Butkė.

Su paauglių šeimomis dirbantys šeimos terapijos praktikai atkreipia dėmesį ir į moksleivio tėvų ar globėjų, mokyklos bei pagalbos specialistų bendradarbiavimo reikšmę identifikuojant vaiko sunkumus bei padedant juos išspręsti.

Nepatogių jausmų paauglys išvengia savaip

Svarbu atminti, kad paauglystė susijusi su fizine, socialine ir emocine vaiko branda, šis amžiaus tarpsnis yra itin jautrus vaikui. Paaugliui iškyla tapatumo klausimai, formuojasi ir pagrindinės vertybės bei elgesio normos, jis palaipsniui atsiskiria nuo tėvų, stiprėja draugų įtaka jam, patiria pirmuosius susižavėjimus.

Pasak programos specialistės, paauglystėje hiperbolizuojamos ir sureikšminamos net menkos nesėkmės, o ypač skaudžiai vaikai priima patyčias dėl išvaizdos, išgyvena nepritapimą prie bendraamžių ar kai su kitais klasėje nespėja atlikti užduočių ir pan. Kai vaikas patiria gilesnius emocinius sunkumus ir supratimo bei paramos nesulaukia iš šeimos, tai gali skatinti saugumo ieškoti kitur, tokią vaiką dažnai įtraukia netinkamos kompanijos, eksperimentai su psichoaktyviomis medžiagomis ir pan.

J. Butkė atkreipia dėmesį, kad dėl visų šių priežasčių paauglys gali patirti baimę, gėdą ar net

Per 90 proc. atvejų pagalbos programoje šeimoms – mokyklos nelankantys paaugliai

pyktį. Šie jausmai yra patys stipriausi bet kuriam žmogui, o ypač jie paliečia paauglystėje. Tad kartais pagalbos nesulaukęs paauglys renkasi lengviausią kelią nuo jų apsisaugoti – tiesiog neina į mokyklą.

Atidumo paauglys pareikalauja iš visų esančių šalia: tėvų, globėjų, vyresniųjų draugų. Tam, kad vaiko sunkumai būtų pastebėti kuo anksčiau, svarbiais pagalbininkais šeimos terapijos specialistai laiko mokytojus. Jų nuomone, mokykla yra puiki vieta matyti vaiką pačiose įvairiausiose situacijose: koks ateina iš namų, koks jo santykis su bendraamžiais, kaip sekasi pamokose, kokie jo pasirinkimai ir pan.

13-metei grįžti į mokyklą padėjo rasta alternatyva

Dažniausiai į šeimos terapijos specialistus pagalbos kreipiasi 13–15 m. paauglių tėvai. Specialistė primena, kad mokyklos atstovai taip pat gali inicijuoti šią pagalbą. Kaip pavyzdžiu dalijasi vienu iš paskutiniųjų sėkmingų atvejų, kai iniciatyva priklausė šeštos klasės moksleivės mokytojams.

„Dėl mokyklos nelankančios dukros, paskatinti pedagogų, į mus kreipėsi mergaitės tėvai, o jau pirmųjų susitikimų metu atsivėrė ir gilesnės šeimos problemos. Kaip vis dar dažnai nutinka tėvams skiriantis, paaiškėjo, kad mergaitė buvo įtraukia į suaugusiųjų tarpusavio nesantaiką, patyrė jų manipuliacijas, matė nuo tėvo smurto kenčiančią mamą“, – pasakoja MDFT specialistė Jurgita Paužienė.

Ši situacija buvo įsisenėjusi. Dėl šeimos iššūkių ir pristigusi tėvų dėmesio jai jautriu laikotarpiu, 13-metė jau buvo apleidusi mokslus. Iki tol viena geriausių klasės moksleivių išgyveno dėl prastėjančių pažymių ir vis dažniau praleido pamokas. Galiausiai iš viso nustojo eiti į mokyklą, įsitraukė į netinkamą kompaniją, pradėjo svaigintis.

Pagal Multidimensinės šeimos terapijos metodiką, jeigu vaikas ilgą laiką nelankė mokyklos, tai jis į ugdymo procesą turėtų grįžti palaipsniui. Tai reiškia, kad iš pradžių padedama vaikui rasti dalykus, pamokas, kurios patinka ir nuo jų prasideda saugus, pasitikėjimą vaikui suteikiantis kelias atgal į mokyklą.

Pasak J. Paužienės, kartu su mergaitės mama buvo nuspręsta paauglei pasiūlyti alternatyvą buvusiai mokyklai – nuotolinį mokymąsi. Pamokose ji galėjo dalyvauti iš namų. Paauglės tėvams, padedant terapijos specialistei, pavyko suprasti, kad svarbu sukurti dukrai saugią aplinką, drąsinti, skatinti jos pasitikėjimą savimi, o problemas spręsti tarpusavyje. Dėl to namuose mergaitė dabar jaučiasi saugi.

Per 90 proc. atvejų pagalbos programoje šeimoms – mokyklos nelankantys paaugliai

Po gilios krizės ir 8-ių mėnesių intensyvios šeimos terapijos pasiekta džiugių rezultatų. Šeštoje klasėje ir iš namų šiuo metu besimokanti paauglė jau artimiausiu metu pasirengusi grįžti į įprastą mokyklą.

Būtinasis individualus požiūris į kiekvieną pažeidžiamą vaiką

Kaip ir minėtu atveju, dažnai terapinis procesas su šeima yra daugiasluoksnis, jaunuolio sunkumai tarsi atveriami vienas po kito, taip palaipsniui atsiskleidžia gilesnės delinkventinio elgesio priežastys ir ištakos.

„Norint pagelbėti paaugliui, taip pat svarbu atrasti tą vienintelį konkrečiam paaugliui skirtą pagalbos kelią iki kol nesusiformavo sistemingas jo elgesys. Tad visais atvejais ieškome individualaus priėjimo prie vaiko, stengiamės rasti būtent jam paveikius žodžius, padedame vizualizuoti galimą pokytį ir nukreipiame jo link. Tokias galimybes atveria ši programa, be kita ko, ji suteikia daug laisvės specialisto kūrybiškumui ir lankstumui, kas itin svarbu dirbant su paaugliais“, – akcentuoja koordinatorė J. Butkė.

Šeimos terapijos metodika unikali ir tuo, kad į darbą įtraukiama ne tik vaiko šeima, bet dažnai kur kas platesnė, vaikui reikšminga artimiausia aplinka, dažnai tai būna ir mokykla. O identifikavus vaiko sunkumus šiose aplinkose, joms keičiantis, kinta ir paauglio elgesys.

Multidimensinės šeimos terapijos programa trunka ne mažiau kaip pusę metų, sudėtingesniais atvejais gali būti pratęsta iki 8 mėnesių. Tėvų ir paauglio susitikimai su terapijos specialistu vyksta kartą ar du per savaitę.

Šeimos terapijos komandos šiuo metu veikia Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir 100 km spinduliu aplink šiuos miestus. Jau pavyko padėti 99-ioms šalies šeimoms. Šiuo metu dirbama dar su 54-iomis kompleksinių elgesio sunkumų turinčiais paauglius auginančiomis šeimomis.

Daugiau apie Multidimensinę šeimos terapiją ir programos koordinatorių kontaktai [čia](#).

